

ALMAN BASININDA İNŞA EDİLEN TÜRK KADINI İMAJİ: “SPIEGEL ONLINE INTERNATIONAL” ÖRNEĞİ

Emel ÖZDEMİR*

ÖZET

“Alman Basınında İnşa Edilen Türk Kadını İmajı: Spiegel Online International Örneği” başlıklı çalışmada, Alman basınındaki Türk kadını imgesinin küreselleşen dünyada nasıl inşa edildiğinin anlaşılabilmesi amacıyla, Spiegel Online International (Almanya) gazetesi, 2011 yılının “temmuz, ağustos, eylül, ekim, kasım ve aralık” ayları boyunca “Türk kadını imajı” açısından ve “makro ve mikro yapı” şeklinde iki temel çözümleme üzerine kurulmuş olan Van Dijk’in söylem analizi kuramına dayalı olarak değerlendirilmektedir. Bu şekilde, bu çalışmada, Alman basınında Türk kadını imgesi aktarılırken, sahip olunan “ideolojik yapının” ne tür mesajlar aracılığıyla iletildiği ve bu mesajların iletisinde kullanılan “söylem ve imgelerin” nasıl seçildiği ve bu aktarım sonucunda, incelenen gazete metinlerinin okurunun bu olayı algılama şeklinin ne yönde olduğu anlaşılabilir. Ayrıca, bu değerlendirme, imgebilim, söylem analizi yöntemi gibi farklı alanlardan faydalanılarak yapılmış ve bu tutumla, çalışmaya disiplinler arası bir boyut kazandırılmıştır. Yabancı basından Spiegel Online International (Almanya) gazetesindeki Türk kadını ile ilgili haberler ve bu haberlerde kullanılan imajlar, altı ay süreyle takip edilerek, Alman basınında, küresel dünyada “Türk ve Türk kadını” deyince ne akla geliyor, bu kelime hangi söylemler ve imgelerle tanımlıyor anlaşılabilir ve Türk imgesinde, geçmişten bugüne ne gibi değişimler yaşanmış gözler önüne serilebilir.

Anahtar Kelimeler: *Türk Kadını İmajı, Söylem Analizi, Alman Basını, Türk Kimliği*

ABSTRACT

In the study of “Turkish Woman Image In German Press: Spiegel Online International”, it is aimed to evaluate the Turkish woman image that is constructed in the globalized world in German Press, by analyzing Spiegel Online International (Germany) in terms of “Turkish woman image”, during six months (june, august, september, october, november, december) in 2011, with Van Dijk’s discourse analysis approach that is based on two main principle, as macro and micro analysis. Therefore, we are able to understand how Turkish woman image is established and what kinds of images, expressions are used by German press and their approach to Turkish woman identity with this evaluation. In Addition, this analysis is done, by using some various studying areas, such as image studies and it acquires an interdisciplinary qualification. In this analysis, it is aimed to evaluate the Turkish image that is constructed in the globalized world, by analyzing all the news about Turkey in terms of discourse analysis. Therefore, the Turkish and Turkish woman image that is established by the newspaper of Spiegel Online International (Almanya) and its approach to Turkish identity can be understood with this evaluation. Therefore, we are able to understand how Turkish image is established and what kinds of images and expressions are used by Spiegel Online International (Almanya). Hence, it is aimed see how the position of Turkey is created by the discourses of this newspaper in German society and whether Turkish and Turkish woman image has been started to change with the globalization in some ways, or not.

Keywords: *Turkish Woman Image, Discourse Analysis, German Press, Turkish Identitiy*

GİRİŞ

Günümüzde, küreselleşmenin ve yeniden yapılanan toplumsal yapıların sonucunda ülkeler arası sınırların net çizgilerle ayrılması bir yana bırakılmış, toplumların ekonomik, sosyal, ticari, siyasal ve ideolojik yapılarında kökten değişimler oluşmuş ve her alanda farklı kültürlerin etkileri hissedilmeye başlanmıştır. Bunun yanında, toplumlarda birçok alanda yeni eğilim ve değişimler yaşanmaya başlanmış ve dünya, farklı kültürlerin beraber yaşadığı küresel bir ortam haline almıştır. Bunun sonucunda, çokkültürlülüğün hâkim olduğu dünyada, “bir toplumun nasıl yapılanması ve bir arada farklı kimliklerin nasıl yaşaması gerektiği” konusu ön plana çıkmıştır. Anlaşıldığı gibi, yeniden yapılanmaya başlayan yenedünya düzeninde, ulusal kimliklerin bir arada nasıl yürütüleceği ve farklılıkların, sorun yerine nasıl faydaya dönüştürüleceği, her toplumda huzur ve refah sağlanabilmesi açısından oldukça önemli bir mesele haline gelmiştir.

“Alman Basınında İnşa Edilen Türk Kadını İmajı: Spiegel Online International Örneği” başlıklı çalışmada, küreselleşen dünyada Alman basını aracılığıyla inşa edilen Türk kadını kimliğinin nasıl olduğunun, genellikle “öteki” olarak aktarılan Türk imgesinin küreselleşme ile geçmişten bazı yönleriyle farklılaşıp farklılaşmadığının anlaşılabilmesi amacıyla, Alman basınından örneklem olarak ele alınan Spiegel Online International (Almanya) gazetesindeki Türk kadını ile ilgili haberler ve bu haberlerde kullanılan imgeler 2011 yılının son altı ayını içeren, altı aylık dönem boyunca incelenmiştir. Bu çalışmada, 2011 yılının son altı ayının incelemeye dahil edilmesinde, bu dönemde Türkiye’de “Ergenekon Davası, bu dava ile ilgili sürekli yaşanan gelişmeler, CHP Milletvekillerinin mecliste yemin etmeyi reddetmeleri üzerine yaşanan kriz, PKK terör örgütü ile ilgili yaşanan toplumsal karışıklıkların her geçen gün artması, Van’da yaşanan ve çok fazla kayıp verilmesine sebep olan deprem... vb. gibi bir çok politik, toplumsal ve askeri olayın yaşanması etkili olmuştur. Ele alınan dergi oldukça takip edilmesine rağmen, bu süreçte Türkiye ile ilgili haber sayısı niceliksel olarak az olup, üç ile sınırlıdır; ancak bu haber metinleri oldukça detaylı ve uzun bir şekilde, birçok imge ve fotoğraf ile desteklenerek aktarıldığı için bu konuda inceleme yapılacak kadar okura detay sunmuştur. “Alman Basınında İnşa Edilen Türk Kadını İmajı: Spiegel Online International Örneği” başlıklı çalışmada, Alman

basınındaki Türk kadını imgesinin küreselleşen dünyada nasıl inşa edildiğinin anlaşılabilmesi amacıyla, Spiegel Online International (Almanya) gazetesi, 2011 yılının “temmuz, ağustos, eylül, ekim, kasım ve aralık” ayları boyunca “Türk kadını imajı” açısından yapılan değerlendirmede, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinin tercih edilmesinde, bu gazetenin “uluslararası” versiyonu olmasından ötürü, Der Spiegel’in aksine Türkiye ve Türk kadınına haber olarak daha çok yer vermesi, bu haberleri oldukça detaylandırarak okura aktarması ve Almanya dâhil olmak üzere, tüm dünyada her türlü sosyal medya aracılığıyla da desteklenen ciddi bir takip potansiyeline sahip olması bulunmaktadır.

Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde Türk kadınının nasıl yansıtıldığı, hangi imgeler ile tanımlandığı ve bu aktarım sonucu kamuoyunda oluşan Türk kadını algılama şeklinin ne yönde olduğu söylem analizi yönteminden faydalanılarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, bu değerlendirmede, söylem analizi yönteminden faydalanılarak, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde Türk kadını imgesi inşa edilirken egemen olan söylemin arka planının ve satır aralarının açığa çıkarılması da amaçlanmaktadır.

“Alman Basınında İnşa Edilen Türk Kadını İmajı: Spiegel Online International Örneği” başlıklı bu çalışmada, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinin ilgili haberi yansıtma şekli, nasıl bir dil kullandığı, haberi oluştururken seçtiği imgeler belirlenerek, incelenen gazetelerin kamuoyunda Türk kadını hakkında nasıl bir etki uyandırmak istediği ve bunun toplumsal, ideolojik, dinsel, kültürel... vb. gibi nedenleri incelenmektedir. Böylece, Spiegel Online International (Almanya) gazetesindeki Türk kadını imgesinin yansıtılma şeklinin olumlu mu yoksa olumsuz mu olduğu ve Alman basınında, genellikle “öteki” olarak aktarılan Türk imgesinin küreselleşmeyle, geçmişten bazı yönleri ile farklılaşıp, farklılaşmadığı anlaşılabilir.

YÖNTEM

“Alman Basınında İnşa Edilen Türk Kadını İmajı: Spiegel Online International Örneği” başlıklı çalışmada, küreselleşmeyle birlikte Alman toplumunda inşa edilen Türk kadını imgesinin ne yönde olduğunun ve geçmişten bazı yönleriyle farklılaşıp, farklılaşmadığının anlaşılabilmesi amacıyla, Alman basınında önemli bir yere sahip olan Spiegel Online International (Almanya) gazetesi söylem analizi yönteminden faydalanılarak değerlendirilmektedir. “Dil ve söylem” aracılığı ile gerçekliğin yeniden inşa edildiği haber metninin söylem analizi yöntemiyle incelenmesi, haberlerde kullanılan söylemlerin içerdiği açık, örtül anlamları ve toplumun farklı kesimlerinde yarattığı etkiyi ortaya çıkarması açısından oldukça önemlidir.

Genel olarak söylem analizi, medya metninin ideolojik ve eleştirel olarak incelemesini ve metnin arkasında yatan düşüncenin yorumlamaya dayanarak ortaya çıkarılmasını amaçlayan bir yöntemdir. Söylem analizi, “keşif yoluyla bilgi elde etmeye yönelik bir analizdir” (Sözen, 1999: 86). Bu nedenle, “Alman Basınında İnşa Edilen Türk Kadını İmajı: Spiegel Online International Örneği” başlıklı çalışmada, Alman basından seçilen Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, “Türk kadını kimliği” hakkındaki düşüncenin ortaya çıkarılması amacıyla, söylem analizi yönteminden faydalanılarak, bu metnin ideolojik ve eleştirel bir incelemesi yapılmaktadır. Bu çalışmada, gazete metninde aktarılması amaçlanan görüşün açığa çıkarılabilmesi amacıyla kullanılan, “söylem analizi” yönteminde özellikle, Van Dijk’in kuramı kullanılmıştır. Çünkü Van Dijk’in söylem analizi yöntemine göre, metinler makro ve mikro yapılarına ayrılırlar. Makro yapılar, haber başlıkları, alt başlıklar, haber spotları, haber girişleri, haberde hangi temaların birbirlerini izlediğinin ortaya çıkarılmasını amaçlayan tematik yapı ve bu temaların şematik yapılarından oluşur. Mikro yapılar ise, haberde yer alan sözcüksel seçimler, kullanılan cümlelerin yapıları ve bu cümlelerin birbirleriyle ilişkilerinden oluşan haberin söylemini kapsar (Van Dijk, 1998: 31-45). Bunun yanında, Van Dijk’in söylem analizi kuramı, birçok kuramın aksine, metinleri sadece kendi içinde değerlendirmeyen ve metnin metin içi özelliklerinin yanı sıra, o metnin toplumda “anlama-yorumlanma” düzeylerini de inceleyen bir yöntem olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Van Dijk’e göre, haberlerdeki ideolojiler ve düşünce yapıları, ister açıkça ister örtül bir şekilde aktarılsın, söylem analizi yöntemi ile açığa çıkarılabilmektedir. Söylem analiziyle

değerlendirilen bir haber metni, o toplumda sosyal, siyasal, ideolojik açıdan neler yaşandığı hakkında bilgi taşımaktadır. Anlaşıldığı gibi, bir haber metninin anlaşılabilmesi ve içindeki taşıdığı bilginin açığa çıkarılabilmesi için, o metnin her türlü dilsel, biçimsel, ifadesel ve bağlamsal niteliği detaylı bir şekilde ele alınarak, incelenmelidir. Çünkü zaman zaman basit bir haber metni gibi görülen bu metinler, içerisinde taşıdığı ideolojik düşüncelerle ve kodlarla, gerçekliği yeniden oluşturduğu için, toplumu dönüştürerek, toplumsal yapıyı derinden etkileyecektir. Haber metinlerinin yalnızca yüzey yapılar düzeyindeki ilişkilerle kalmayıp, metin başlıkları ve metin ilişkileri, anlatıdaki zamansal sıralamadan farklılıkları, özellikle oluşturulmuş belirsizlikler ve dünya bilgisi çerçevesinde incelenmesi, bu metin türünün kendine özgü dinamikleri nedeniyledir.

“Alman Basınında İnşa Edilen Türk Kadını İmajı: Spiegel Online International Örneği” başlıklı çalışmada faydalanılan diğer bir alan da, “imgebilim” yöntemidir. Çünkü toplumların kendilerini ifade etme şekillerinden biri olan imgeler, bir toplumun ideolojik yapısı, dünyayı algılama şekli hakkında ipucu verecek olan en etkili göstergelerden biridir. Bu nedenle, belirlenen gazete metinlerinde aktarılan Türk kadını imgesinin incelenmesi açısından, imgebilim yönteminden faydalanmak oldukça doğru bir karardır. Bunun yanında, bu çalışmada, Türk kadını imgesi belirli bir süre boyunca yabancı basında değerlendirileceği için, ele alınacak olan haberlerin dili, okura kaynak dilde (Türkçe) yansıtılmamaktadır. İncelenen haber metinlerinin, kaynak dilde de anlaşılabilmesi ve imgelerin anlamlı hale gelebilmesi amacıyla, Türk kimliği ile ilgili haberlerin, kaynak dilden erek dile aktarılması gerekli olmuştur. Bu çalışmada, bir yazılı ya da sözlü ifadenin, kaynak dilden erek dile aktarıldığı çeviri süreci, Türk imgesinin farklı toplumlarda farklı şekillerde algılanıp, farklı tepkilere neden olacağından dolayı önemli bir eylem olarak karşımıza çıkmaktadır. Anlaşıldığı gibi, “Alman Basınında İnşa Edilen Türk Kadını İmajı: Spiegel Online International Örneği” başlıklı çalışmada imge ve söylemlerin değerlendirilmesi sürecinde, “imgebilim, çeviribilim ve söylem analizi” gibi alanlardan faydalanılarak, disiplinlerarası bir çalışma şekli yürütülmektedir. Ancak, bu farklı disiplinleri bir araya getiren bu çalışma sürecinde, yapılan değerlendirmeye, “psikoloji, dilbilim, göstergebilim” gibi alanların da farklı bir boyut kazandırması açısından önemli olmasına rağmen, bu çalışmanın sınırlılıklarından dolayı, bu alanlara yer verilememiştir.

BULGULAR

“Alman Basınında İnşa Edilen Türk Kadını İmajı: Spiegel Online International Örneği” başlıklı çalışmada, küreselleşen dünyada Alman basınında Türk kadının nasıl aktarıldığının anlaşılabilmesi amacıyla, örneklem olarak ele alınan Spiegel Online International (Almanya) gazetesindeki Türkiye ve Türk kadını ile ilgili haberler ve bu haberlerde kullanılan imgeler, 2011 yılının son altı ayını kapsayan, “Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim, Kasım ve Aralık” ayları boyunca takip edilmiş ve altı aylık inceleme sonucunda elde edilen verilerin söylem analizi yöntemiyle değerlendirilmesi yapılmıştır.

Günümüzde yani, küresel dünyada “Türk kadını” kelimesinin Alman basınında ne ifade ettiğinin, bu kelimenin hangi söylemlerle ve imgelerle tanımlandığının ve Türk kadını imajında, geçmişten bugüne ne gibi değişimler yaşandığının anlaşılabilmesi amacıyla, Spiegel Online International (Almanya) gazetesi, “makro ve mikro yapı” şeklinde iki temel çözümleme üzerine kurulmuş olan Van Dijk’in söylem analizi kuramına dayalı olarak değerlendirilmektedir. Söylem analizi yönteminden faydalanılarak yapılan bu değerlendirme sonucunda, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde “Türk kadınının” nasıl yansıtıldığı ve bu aktarım sonucu kamuoyunda oluşan “Türk kadını” algılama şeklinin ne yönde olduğu anlaşılmaktadır.

Spiegel Online International (Almanya)

Makro Yapı

Bu çalışmada küreselleşen dünyada inşa edilen “Türk kadını” imajının değerlendirilebilmesi amacıyla ele alınan Spiegel Online International (Almanya) gazetesi, öncelikle haber metinlerinin makro yapısını oluşturan “haber ana başlığı, haber girişleri, ana olayın ele alınış biçimi, bağlam bilgisi, temalar, temaların şematik yapısı ve olay taraflarının değerlendirmeleri” vb. gibi kriterler açısından incelenmektedir.

2011, Temmuz ayı boyunca incelenen Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, “Türk kadını” ile ilgili, 1 tane olumsuz olmak üzere, toplam 1 haber yer almıştır. Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, Temmuz ayı boyunca, konuya ilişkin haberin başlığı, “Berlin’de Cinayet” (Murder in Berlin) (28.07.2011) şeklindedir. Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde 28 Temmuz 2011 tarihinde yer alan “Berlin’de Cinayet” (Murder in Berlin) başlıklı haberde, “Sürücü Ailesinin Kaybolan Gururu” (The Lost Honor of the Sürücü Family), “Seçme Hakkı Verilmeden Gelen Evlilik ve Hamilelik” (An Arranged Marriage, and a Pregnancy) ve “Günahları için Dua Ediyor” (Praying For Her Sins) şeklinde alt-başlıklar kullanılarak, olayın her aşamasının daha da detaylı bir şekilde aktarıldığı görülmektedir. Ayrıca, her alt-başlıkla aktarılan haber kısmı, olayın neden ve sonuçları hakkında başka bir boyuta daha değinmektedir. Örneğin, “Berlin’de Cinayet” (Murder in Berlin) başlıklı haberin, “Sürücü Ailesinin Kaybolan Gururu” (The Lost Honor of the Sürücü Family) alt-başlığıyla aktarıldığı kısımda, “Berlin’de yaşayan, Türkiye’den göç etmiş bir Türk ailenin kızı olan Hatun Sürücü’nün ailesi tarafından neden ölümlü cezalandırıldığı”, olayın ana teması olarak ele alınmakta ve okurun olayın sebepleri hakkında bilgi edinmesi sağlanmaktadır. Bu haberin diğer bir alt-başlığı olan “Seçim Hakkı Verilmeden Gelen Evlilik ve Hamilelik” (An Arranged Marriage, and a Pregnancy) kısmında ise, okura “öldürülen bu kadının, özgürce ve kendi iradesini kullanarak hayatı hakkında karar veremediği ve ailesinin onun hakkında verdiği kararlar doğrultusunda yaşamak zorunda olduğu” gerçeği aktarılmaktadır. Türkiye ile ilgili dile getirilen bu kısımdan yola çıkarak Türk kadınının yerini zihninde inşa eden bir okurun, hiç de olumlu bir Türk kimliği fikrine sahip olmayacağı anlaşılmaktadır. Ayrıca, bu haberin “Günahları için Dua Ediyor” (Praying For Her Sins) şeklindeki üçüncü alt-başlığı olan ve Sürücü’nün ölümü karşısında en ufak bir üzüntü ve pişmanlık hissi aktarmayan abisinin bazı ifadelerine yer veren alt-başlık ise, olumsuz Türk kadını imgesini iyice pekiştirmektedir. Anlaşıldığı gibi, bu haberdeki ana tema, alt-başlıklarla detaylandırılarak, okurun haberin her boyutu hakkında bilgi sahibi olması hedeflenmektedir.

Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde 28 Temmuz 2011 tarihinde yer alan “Berlin’de Cinayet” (Murder in Berlin) başlıklı haberin girişinde, “Hatun Sürücü, ailesinin gururu uğruna en küçük kardeşi tarafından 2005’de vurularak öldürüldü. Bu olay ise, bir ailenin

parçalanması ile sonuçlandı. Geçmişte yaşanan bu hikayeyi ise, bu haber hakkında elde edilen yeni bilgiler ve katil olan kardeşle yapılan röportaj sonucunda yeniden gündeme taşıdı.” (Hatun Sürücü died in 2005 when her youngest brother shot her for the sake of their family honor. What followed was a family’s self-destruction. A new documentary reconstructs the story, and interviews the murderer for the first time.) şeklinde bir ifade kullanılarak, haber giriş kısmında ele alınan bu olayın ana teması özetlenerek, aktarılmaktadır. Bu haber girişinden de anlaşıldığı gibi, bu haberin “ana olayı”, genç bir Türk kadının, kendi ailesi tarafından, “makyaj yaptığı, eğitim aldığı ve giderek Alman gibi yaşadığı” gibi sebeplerle ailenin kızlarının aile gururuna zarar verdiği yönünde bir düşünceye kapılarak, öldürülmesidir. Yani, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde 28 Temmuz 2011 tarihinde yer alan “Berlin’de Cinayet” (Murder in Berlin) başlıklı bu haber metni alt-başlıklarla aktararak, olayın sebep ve sonuçları hakkında daha detaylı bir bilgi vermekte ve her başlıkta olayla ilgili farklı temalar, iç içe geçmiş bir şekilde birbirini izleyerek inşa edilmektedir. Tabii ki, bu haber hakkında aktarılan her bilgi ve detay, hem okuru derinden etkileyerek okurun dehşete kapılmasını sağlamış, hem de olumsuz bir Türk imgesini pekiştirmiştir. Yani, ana tema olarak, “bir Türk ailenin kızlarını öldürmesi” konusunu aktaran bu haber, genç bir Türk kadının, kendi ailesi tarafından, “makyaj yaptığı, eğitim aldığı ve giderek Alman gibi yaşadığı” gibi sebeplerden dolayı öldürülmesi, “zorla evlendirilmesi” ve “abisinin hiç pişman olmayarak, onun için dua etmesi” gibi Türk imgesini oldukça negatif yönde aktaran temalarla detaylandırılarak, ele alınmaktadır. Anlaşıldığı gibi, bu haberin söyleminde, hem kızlarına kötü davranan göçmen Türk ailesi örneği ön plana çıkarılarak, “Türk kimliği” olumsuz bir şekilde yansıtılırken; hem de “Türk kadını”, “ailesine boyun eğen, güçsüz, ayakları yere basmayan kişi” olarak tanımlanarak, negatif bir yönde inşa edilmeye çalışılmaktadır.

Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 28 Temmuz 2011 tarihinde yer alan “Berlin’de Cinayet” (Murder in Berlin) başlıklı haberin, alt başlıklarla üç farklı kısma ayrılarak, her kısımda farklı bir “ardalan ve bağlam bilgisinin” aktarıldığı ve ana olayın farklı boyutlarıyla ele alındığı görülmektedir. Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde yer alan “Berlin’de Cinayet” (Murder in Berlin) başlıklı bu haberin, genel olarak “ardalan ve bağlam bilgisi” incelendiği zaman, öncelikle haberde aktarılan her bilginin, olumsuz bir Türk kadını imajını inşa etme yönünde işlevsel bir göreve sahip olduğu ve okurun zihnini derinden etkilediği

anlaşılmaktadır. Yani, olumsuz bir Türk kadını imgesinin inşa edildiği bu haberde, her alt-başlıkta, Türklerin farklı bir yönden daha negatif özelliğine vurgu yapmaktadır. Örneğin, “Berlin’de Cinayet” (Murder in Berlin) başlıklı haberin, “Sürücü Ailesinin Kaybolan Gururu” (The Lost Honor of the Sürücü Family) alt-başlığıyla aktarıldığı kısımda, genç bir Türk kadının, “makyaj yaptığı, eğitim aldığı ve giderek Alman gibi yaşadığı” gibi sebeplerle ailenin gururuna zarar vermesinden dolayı, kendi ailesi tarafından öldürülmesi şeklinde bir bilginin verilmesi, okura bu haberin sebeplerini gözler önüne seren “bağlam ve ardalın bilgisi” olarak ulaşmaktadır. Bunun yanında, “Hatun Sürücü’yü öldüren en küçük kardeşinin, Türkiye’nin Doğu kesiminden Kürt bir aileden gelen ve Berlin’e göç etmiş olan bir genç olması”, “Sürücü ailesinde kadın kavramının, aile gururu anlamına gelmesi” ve “onların kurallarına göre onursuz olan kadının, ölüm cezasını hak etmesi” bilgileri de, bu haberde yansıtılan diğer bir “ardalan ve bağlam bilgisidir.” Tabii ki, bu kısımda aktarılan bu detaylı bilgilerin de, Türk kadını hakkında bazı gerçeklerin yeniden inşa edilmesine ve okurun zihninde birçok açıdan soru oluşmasına neden olduğu görülmektedir.

Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 28 Temmuz 2011 tarihinde yer alan “Berlin’de Cinayet” (Murder in Berlin) başlıklı haberin, diğer bir alt-başlığı olan “Seçim Hakkı Verilmeden Gelen Evlilik ve Hamilelik” (An Arranged Marriage, and a Pregnancy) kısmında ise, bu olay hakkında farklı bir “ardalan ve bağlam bilgisi” verilerek, olayın farklı bir boyutu daha gözler önüne serilmektedir. Bu kısımda aktarılan “Hatun Sürücü’nün hiç fikri sorulmadan zorla kuzeni ile evlendirilmesi ve bu evlilikten bir çocuk sahibi olması” bilgisiyle karşılaşan okur, “Türkiye’deki evlilik kurumunu” sorgulayacak ve eleştirecektir. Tabii ki, Türk toplumunun her kesiminde geçerli olmayan bu durum, Spiegel Online International (Almanya) okuru zihninde Türk kimliğinin bir başka özelliği olarak kodlanacak ve Türk imgesi başka bir özellikleriyle daha olumsuz açıdan aktarılacaktır. Bunun yanında, bu kısımda “Sürücü’nün makyaj yapması, eğitim alması ve çok Batılı yaşaması gibi sebeplerin onu ölüme götürmesi” ifadesinin aktarılması, bu haberde ön plana çıkarılan diğer bir “bağlam ve ardalın bilgisi” şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Ancak, bu haberin nedensel bağlamı olarak da verilen bu bilgi, Spiegel Online International (Almanya) okurunun sahip olduğu, “Türk Kadınının” toplumdaki konumu hakkındaki gerçekliği yeniden şekillendirerek, okuru olumsuz açıdan etkileyecektir.

Çünkü bu haber ile karşılaşan ve çok fazla Türk kadını hakkında bilgisi olmayan bir okurun, “Türkiye’de makyaj yapan ve çalışan kadınların namussuz olarak algılanması ve bu nedenlerden dolayı öldürülmesi” fikrine kapılması kaçınılmazdır ve bu bilgi, okurun zihninde oldukça negatif yönde bir Türk kadını imgesi inşa edilmesini sağlayacaktır. 28 Temmuz 2011 tarihinde yer alan “Berlin’de Cinayet” (Murder in Berlin) başlıklı bu haberde, “bağlam ve ardalan” bilgisi olarak aktarılan diğer bir detay ise, Hatun Sürücü’nün ölüm kararında en etkili kişi olan diğer erkek kardeş, Mutlu’nun “radikal dinci” kimliği ve onun bu durum karşısında sarf ettiği, “Allah’ı onurlandırdığınız zaman, hapisanede olsanız bile özgürsünüzdür.” şeklindeki bakış açısıdır. Bunun yanında, “Sürücü’nün ölümü” karşısında en ufak bir üzüntü ve pişmanlık hissi aktarmayan abisinin “Günahları için Dua Ediyor” (Praying For Her Sins) şeklindeki bazı ifadelerine yer veren bu haberin üçüncü alt-başlığının, okurun daha çok tepkisini çekecek bir şekilde aktarıldığı görülmektedir. Bu kısımda, Mutlu’nun kardeşinin ölüm sebebini, “kız kardeşinin yaşam şeklini değiştirmesi, güzel görünme çabasının olması ve bir kadının güzel görünme isteğinin ardındaki tek nedenin erkekleri etkilemek olması” şeklinde bir bilgi bağlamında dile getirdiği görülmektedir. Ayrıca, Mutlu konuşurken, kardeşinin ölümü hakkında en ufak bir üzüntü ifadesine yer vermemiş; aksine sadece “Allah onun günahlarını affetsin. Onun için dua ediyorum.” diyerek, bu cezayı hak ettiği yönündeki düşüncesini göstermiştir. Ancak, bu kısımda, diğer bir “ardalan ve bağlam bilgisi” olarak aktarılan, Sürücü’yü öldüren küçük kardeş, Ayhan’ın “hayatımın en büyük hatası” şeklindeki ifadesi, abisinin tam tersine, onun ne kadar pişman olduğunu kanıtlamaktadır. Anlaşıldığı gibi, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde 28 Temmuz 2011 tarihinde yer alan “Berlin’de Cinayet” (Murder in Berlin) başlıklı haberde ele alınan olay, alt başlıklarla üç farklı kısma ayrılarak, okura detaylı bir şekilde aktarılmış ve olayın farklı boyutlarına da yer verilerek, haberin okur üzerindeki etkisi arttırılmıştır.

Mikro Yapı

Bir haber metninin “mikro yapı” çözümlemesi yapılırken, bu metni oluşturan kelime, cümle, ifade ya da fotoğraflar vb. gibi öğelerinin ortaya çıkarılması amacıyla, ele alınan metinler,

“sentaktik çözümlene, bölgesel uyum, sözcük seçimleri ve retorik çözümlene” şeklindeki kriterler açısından değerlendirilmektedir.

Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 2011 Temmuz ayındaki “Türk kadınının” aktarım şekli, öncelikle mikro yapısının ilk aşaması olan ve haber metinlerini cümleleri açısından ele alan “sentaktik çözümlene” ve “bölgesel uyum” kriterlerine dayalı olarak değerlendirilmektedir. Van Dijk’in mikro yapıda yaptığı “sentaktik çözümlene” düzeyinde, cümlelerin basit ya da karmaşık olması, aktif ya da pasif bir şekilde kurulması gibi, cümlelerin kullanım yapıları ele alınmaktadır. Spiegel Online International Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 2011 Temmuz ayında Türk kadınının aktarıldığı haber metinleri, “sentaktik çözümlene” açısından incelendiği zaman, genel olarak Türk kadını imgesinin basit ve anlaşılır cümle yapılarıyla aktarıldığı ve okurun iletilmesi amaçlanan anlamı kolaylıkla anlayabildiği görülmektedir. Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 28 Temmuz 2011 tarihinde yer alan “Berlin’de Cinayet” (Murder in Berlin) başlıklı haberde ele alınan olayda, haberin basit ve anlaşılır cümlelerle aktarılmasındaki temel neden ise, Spiegel Online International (Almanya) okurunun bu haberi rahatça anlayarak, zihninde bu haberin söylemi aracılığıyla olumsuz Türk kadını imgesi inşa edebilmesidir. Bunun yanında, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 2011 Temmuz ayında Türk kadını ile ilgili haber metinlerinde aktarılan cümlelerinin “sentaktik çözümlenmesinde” önemli olan cümlelerin “aktif mi yoksa pasif cümle” yapısında mı oluşturulduğu incelendiği zaman, bu cümlelerin genel olarak aktif bir cümle yapısına sahip olduğu görülmektedir. Bu şekilde de, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 28 Temmuz 2011 tarihinde yer alan “Berlin’de Cinayet” (Murder in Berlin) başlıklı haberde, ele alınan olayda öncelikle “öznelerin” ön plana çıkarılarak, özneye vurgu yapıldığı anlaşılmaktadır. Yani, bu haberin birçok cümlesinde, olayın ana öznesi olarak aktarılan “Hatun Sürücü” ön plana çıkarılarak, anlam ve cümle yapısı bu yönde inşa edilmektedir.

Bu çalışmadaki söylemlerin mikro yapılarının çözümleneceği diğer bir kısım olan “bölgesel uyum” başlığı altında yapılan değerlendirmede ise, cümlelerin birbirleriyle olan ilişkileri ele alınmaktadır. Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 2011 Temmuz

ayında Türk kadınının aktarıldığı cümlelerde, genel olarak cümleler arası nedensel bir bağ kurularak, “nedensel ilişkilere” yer verildiği görülmektedir. Mesela, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde 28 Temmuz 2011 tarihinde yer alan “Berlin’de Cinayet” (Murder in Berlin) başlıklı haberde ele alınan olayda, Hatun Sürücü’nün erkek kardeşi tarafından, ailenin onurunu kurtarmak amacıyla öldürülmesi durumu, “Sürücü’nün makyaj yapması, eğitim alması ve çok Batılı yaşaması” gibi nedensel ilişkilerle aktarılarak, okurun bu olay hakkında daha detaylı bir bilgiye sahip olması sağlanmaktadır. Yani, “Berlin’de Cinayet” (Murder in Berlin) başlıklı bu haber, genel olarak ele alındığı zaman da, örnekte olduğu gibi, okura “ana olayın” nedensel ilişkilerle iletildiği görülmektedir.

Van Dijk’in söylem analizinde, mikro düzeyde incelenen diğer önemli bir başlık da “sözcüklerin seçimidir”. Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 28 Temmuz 2011 tarihinde yer alan “Berlin’de Cinayet” (Murder in Berlin) başlıklı haber metninin söylemleri inşa edilirken tercih edilen “sözcükler” incelendiği zaman, genel olarak bu haberde okuru derinden etkileyecek ve okur üzerinde olumsuz bir Türk kadını imgesi algısı inşa edecek nitelikte sözcük ve ifadeler kullanıldığı görülmektedir. Örneğin, bu haberde olumsuz Türk kadını imgesini pekiştirmek amacıyla kullanılan bazı sözcükler ve dilsel yapı şekilleri incelendiği zaman, bu haberin söyleminde, “aile onuru (family honor), kaybolan onur (lost honor), bir ailenin parçalanması (a family’s self-destruction), cinayet (murder), makyaj yapmak (make up), yaşam tarzını değiştirmek (lifestyle change), erkekleri etkilemek (attract men), göç etmiş Kürt bir aile (immigrant Kurdish family), cinayet silahı (murder weapon), radikal Müsliman (radicalized Muslim), en kötü hata (the worst mistake), Alman gibi yaşamak (living like a German), türbanını çıkarmak (abandon her headscarf),” şeklinde okuru derinden etkileyecek nitelikte sözcük ve ifadelerle karşılaşılmaktadır. “Berlin’de Cinayet” (Murder in Berlin) başlıklı haberde kullanılan ifade ve sözcükler genel olarak incelendiği zaman, bu dilsel yapıların okura haber hakkında detaylı bir bilgi vermesinin yanı sıra, Türk kadını kimliğini bir olumsuz açıdan inşa ederek, okurun bakış açısını kötü yönde etkilediği görülmektedir. Yani, bu haberde oluşturulan haber söylemi, Türk kadınını oldukça negatif bir yönde aktarma amacı taşımaktadır.

Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 28 Temmuz 2011 tarihinde yer alan “Berlin’de Cinayet” (Murder in Berlin) başlıklı bu haberde kullanılan sözcüklerin yanı sıra, “dil” aracılığıyla okuru, olumsuz Türk kadını imgesi konusunda daha da ikna etmek amacıyla bazı “retoriksel öğelere” de yer verildiği görülmektedir. Bir haberin retoriği ele alınırken, o haberde kullanılan her türlü ikna edici ve inandırıcı veriler değerlendirilmektedir. Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 28 Temmuz 2011 tarihinde yer alan “Berlin’de Cinayet” (Murder in Berlin) başlıklı haber metninde kullanılan retoriksel öğelere göz atıldığı zaman, “fotoğraf kullanma, rakamsal veri ve görgü şahidi sunma, imgesel ifadelerle yer verme” gibi, bu haberi daha da inandırıcı bir şekilde aktaran bazı ifade şekilleriyle karşılaşılmaktadır. Örneğin, bu haberin okur üzerinde “inandırıcı olma” etkisini yaratabilmesi için, haberin söylemi aktarılırken “genç yaşta öldürülen Hatun Sürücü’nün fotoğraflarına” yer verilmekte ve okurun zihninde bu fotoğraf karesi aracılığıyla öldürülen kadını canlandırılması sağlanmaktadır. Bunun yanında, “Berlin’de Cinayet” (Murder in Berlin) başlıklı haberde, okura “Hatun Sürücü’nün 2005 yılında öldürülmesi, 23 yaşında olması” gibi bazı rakamsal verilerin aktarılması, bu haberin inandırıcılık yönünü arttırmasının yanında, 23 yaşında öldürülen Sürücü’nün ne kadar genç bir yaşta olduğunu da ön plana çıkarmaktadır. Bu haberde okura sunulan diğer “retoriksel unsur” ise, “Hatun Sürücü’yü 2005 yılında öldüren küçük kardeşi Ayhan’ın kız arkadaşı olan Melek’in, cinayete tanık olması” ve haberde onun ifadelerinin “görgü şahidi” olarak yer almasıdır. Bu şekilde, okur görgü şahidinin cinayet ile ilgili ifadeleriyle karşılaştıktan sonra, olayın gerçekleşme şekli hakkında daha detaylı bir bilgi sahibi olmakta ve haberin gerçekliğine daha çok inanmaktadır. Ayrıca, bu haberde kullanılan imgeler incelendiği zaman, haber boyunca “yaşam tarzını değiştirmek (lifestyle change), göç etmiş Kürt bir aile (immigrant Kurdish family), radikal Müsliman (radicalized Muslim), İslami kurallar (Islamic Law), aile onuru (family honor)” şeklinde bazı ifadelerle karşılaşılmaktadır. Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 28 Temmuz 2011 tarihinde yer alan “Berlin’de Cinayet” (Murder in Berlin) başlıklı haberde imgeleşen bu ifadelerin, Türk kimliği ile özdeşleştirilerek aktarıldığı ve her birinin Türk kadını imgesini olumsuz açıdan inşa etme amacıyla sık sık kullanıldığı görülmektedir. “Berlin’de Cinayet” (Murder in Berlin) başlıklı haber metninde kullanılan bu imgesel ifadeler sonucunda, okurun, Türkiye’de kadınların “makyaj yaptıkları ve eğitim aldıkları zaman”, İslami kuralların

dışına çıkararak, aile onurunu zedeledikleri ve bu nedenle de ölüm cezasını hak ettikleri yönünde bir fikre kapılması kaçınılmaz bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Spiegel Online International (Almanya)

Makro Yapı

Bu çalışmada küreselleşen dünyada inşa edilen “Türk kadını imajının” değerlendirilebilmesi amacıyla ele alınan gazetelerden biri olan, Spiegel Online International (Almanya) gazetesi, haber metinlerinin makro yapısını oluşturan “haber ana başlığı, haber girişleri, ana olayın ele alınış biçimi, bağlam bilgisi, temalar, temaların şematik yapısı ve olay taraflarının değerlendirmeleri” vb. gibi kriterler açısından incelendiği zaman, 2011 ağustos ayı boyunca incelenen Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, Türk kimliği ile ilgili, 1 tane olumsuz olmak üzere, toplam 1 haber yer aldığı görülmektedir.

Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, “Türk kadını kimliği” ile ilgili söylemlerin inşa edildiği haberlerin başlıkları genel olarak ele alındığı zaman, bu başlıkların içerdiği kelime ve ifadelerle okurun zihninde, aktarılan haber hakkında bir fikir oluşmasını sağladığı ve okura haberin içeriğiyle ilgili ipucu verdiği görülmektedir. Bunun yanında, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 8 Ağustos 2011 tarihinde “İki Kültür Arasında Sıkışıp Kalmak” (Caught Between Two Cultures) başlığıyla, “Türk kadını” ile ilgili bir haber metnine rastlanmaktadır. Ayrıca, “Türk imgesinin” olumsuz açıdan inşa edildiği, “İki Kültür Arasında Sıkışıp Kalmak” (Caught Between Two Cultures) başlıklı bu haberde, haberde aktarılan her bilginin, “Almanya’ya Göç Etmiş olan Türkler Arasında Artan İntihar Riski” (Risk of Suicide Greater for Turkish-German), “Beş Sefer İntihar Etme Teşebbüsü” (Five Times as Likely to Commit Suicide), “Alman Gibi Olma İsteği” (Desire to Be German), “Patlak Verme” (Breaking Out), “Ona, Mahkummuş gibi Davranan Nişanlı” (Fiancé Treated Her Like a Prisoner), İkinci İntihar Girişimi (A Second Suicide Attempt), “Ben Bir Yaşam İstiyorum” (I Want to Have a Life)” şeklinde alt-başlıklarla dile getirildiği ve okurun ele alınan konuyu her detayına kadar kavramasının sağlandığı görülmektedir. Anlaşıldığı gibi, 2011 Ağustos ayında, Spiegel Online

International (Almanya) gazetesinde “Türk kadını imajı”, olumsuz bir yönde inşa edilirken, okura aktarılan haberin farklı boyutları alt-başlıklarla sınıflandırılmış ve okurun, haberin söylemi hakkında daha detaylı bir bilgiye ulaşması sağlanmıştır.

“Alman Basınında İnşa Edilen Türk Kadını İmajı: Spiegel Online International Örneği” başlıklı çalışmada, faydalanılan Van Dijk’in söylem analizi yönteminin makro yapı kısmında, haber başlıkları gibi, olayın özetinin verildiği diğer bir kısım da “haber girişleridir”. Haber metinlerinde aktarılan olay ile ilgili okurun genel bir fikre sahip olmasını sağlayan haber girişleri incelendiği zaman, ele alınan haber metinlerinin Türk kadını kimliğini nasıl yansıtacağı konusunda daha fazla bilgiye sahip olunmaktadır. Mesela, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 08 Ağustos 2011 tarihinde yer alan, “İki Kültür Arasında Sıkışıp Kalmak” (Caught Between Two Cultures) başlıklı haber girişinde, “Almanya’daki Türk kadınlarının intihar etme oranı Alman kadınlara göre beş kat daha fazladır.” (The number of attempted suicides is five times as high among young Turkish-German women than their ethnic German counterparts.) şeklinde bir ifadeye yer verilerek, okura “Türk kadını” imajı olumsuz bir açıdan yansıtılmakta ve okurun sahip olduğu Türk kadını algılaması negatif bir yönde dönüştürülmektedir.

2011 Ağustos ayında, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde olumsuz Türk kadını kimliğiyle ilgili haberlerin, makro analizindeki “şematik yapısının” diğer önemli bir adımı olan, olayın ele alınış şekli, ardalın ve bağlam bilgisi gibi haberin bazı önemli özellikleri değerlendirildiği zaman, aktarılan bilgiler sonucunda okurun ideolojik bir bakış açısını benimsemesinin amaçlandığı görülmektedir. Örneğin, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 08 Ağustos 2011 tarihinde yer alan, “İki Kültür Arasında Sıkışıp Kalmak” (Caught Between Two Cultures) başlıklı haber metninde, ana olay olarak, okura “Almanya’ya göç eden Türk kadınlarında artan intihar girişimleri” konusu aktarılmakta ve “Türk kadını” imajı olumsuz bir açıdan inşa edilmeye çalışılmaktadır. Bunun yanında, bu haber metnindeki aktarılan olumsuz Türk imgesinin, “Almanya’da yaşayan Türk kadınlarının zorla evlendirilmesi, Alman yaşam tarzından uzak tutulması, baskı altında yaşayarak şiddet görmesi, diğer hemcinslerine göre intihara çok daha fazla meyilli olması, aile onuru kavramı yüzünden kendi yaşamı hakkında

tercih hakkına sahip olmaması, Alman kadınları gibi yaşam sürmek istemesi” şeklinde “ardalan ve bağlam bilgisiyle” pekiştirildiği ve okurun Türk kimliği hakkında oldukça negatif bir yönde algılama şekline sahip olması sağlandığı görülmektedir. Bu bilgiye ulaşan okurun, “Türk kadınlarını, kendi ayakları üzerinde duramayan ve hiçbir hakka sahip olmayan” kişiler olarak algılaması ve zihninde birçok alanda üstün başarılarla sahip olmuş “Türk kadınları” hakkında yanlış bir fikre sahip olması kaçınılmaz bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum da, herhangi bir gerçekliğin aktarılan haberin söylemi aracılığıyla nasıl yeniden inşa edilebildiğini gösteren en açık örneklerden biridir.

Mikro Yapı

Bu çalışmada ele alınan haber metinlerinin “mikro yapı” çözümlemesi yapılırken, bu metinleri oluşturan kelime, cümle, ifade ya da fotoğraflar vb. gibi öğelerinin nasıl aktarıldığının anlaşılabilmesi için, ele alınan metinler “sentaktik çözümleme, bölgesel uyum, sözcük seçimleri ve retorik çözümleme” şeklindeki kriterler açısından değerlendirilmektedir.

Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 2011 Ağustos ayında “Türk kadını” imajının nasıl inşa edildiğinin anlaşılabilmesi için, bu çalışmada faydalanılan Van Dijk’in söylem analizi kuramının mikro yapısının ilk aşaması olan ve haber metinlerini cümleleri açısından ele alan “sentaktik çözümleme” ve “bölgesel uyum” kriterlerine dayalı olarak değerlendirilmektedir. Van Dijk’in mikro yapıda yaptığı “sentaktik çözümleme” düzeyinde, cümlelerin basit ya da karmaşık olması, aktif ya da pasif bir şekilde kurulması gibi cümlelerin kullanım yapıları ele alınmaktadır. Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 2011 Ağustos ayında Türk kadını imajının aktarıldığı haber metinlerinin sentaktik çözümleme kriterine göre incelenmesi yapıldığı zaman, ele alınan haberlerin genel olarak, basit, anlaşılır cümle yapılarıyla aktarılarak, okurun haberi rahat bir şekilde anlaması amaçlanmıştır. Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde bu haberlerin yazarlarının Türk kadınıyla ilgili söylemi oluşturulurken, görüşlerini basit ve oldukça anlaşılır bir “dil” ile yansıtmalarının en büyük sebebi, aktarılmak istenen bakış açısının her düzeyde okur tarafından kolaylıkla algılanabilir olmasıdır. Ayrıca, bu haber metinlerinin basit cümlelerle dile getirilmesinin yanı sıra, okura çoğunlukla aktif yapıyla aktarıldığı ve öznenin ön plana çıkarılarak, nesneden çok

öznenin vurgulandığı da görülmektedir. Örneğin, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 08 Ağustos 2011 tarihinde yer alan, “İki Kültür Arasında Sıkışıp Kalmak” (Caught Between Two Cultures) başlıklı haberde yer alan, “Almanya’daki Türk kadınlarının intihar etme oranı Alman kadınlara göre beş kat daha fazladır.” (The number of attempted suicides is five times as high among young Turkish-German women than their ethnic German counterparts.) olarak aktarılan ifade şeklinin, basit ve aktif olarak inşa edilen cümle yapısına bir örnek olduğu görülmektedir. Ayrıca, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 08 Ağustos 2011 tarihinde yer alan, “İki Kültür Arasında Sıkışıp Kalmak” (Caught Between Two Cultures) başlıklı haberde yer alan, “27 yaşında olan Sema’nın ikinci kez intihar girişiminde bulundu.” (Sema, a 27-year-old woman who tried to commit suicide twice, is a case in point.), “Sema’nın ailesiyle arasında her zamanki gibi tartışmalarından birini yaşandı ve Sema, o gece bulabildiği ilaçlardan iki kutunun hepsini yuttu.” (Her parents had just had another one of their arguments, and that night she swallowed all the pills she could find -- two entire bottles.), “Ailesi, Berlin’e taşındığı zaman, babası bir kafe açtı ve annesi de, diğer insanların çamaşırlarını yıkadı.” (When her parents moved to Berlin, her father opened a coffee shop and her mother washed clothes for other people.), “Almanya, onlar için yeni bir ev değil; sadece bir fırsattı.” (Germany was their opportunity, not their new home.) ve “Onlar, kendileri için daha iyi bir yaşam koşullarına sahip olmak için, çok çalıştılar.” (They worked hard to make a better life for themselves.) şeklindeki cümleler de, bu haber metninde cümlelerin oldukça basit, anlaşılır ve kısa bir şekilde oluşturularak, okurun aktarılan mesajı kolayca anlaması yönünde inşa edildiğini göstermektedir.

Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 2011 Ağustos ayında Türk kadını imajının, bu çalışmada faydalanılan Van Dijk’in söylem analizi kuramının mikro yapısının ilk aşaması olan ve haber metinlerini cümleleri açısından ele alan “bölgesel uyum” kriterlerine dayalı olarak değerlendirildiği zaman, Türk kadınıyla ilgili iki haberin de çoğunlukla, “nedensel bir bağ” kurulan cümleler aracılığıyla dile getirildiği görülmektedir. Mesela, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 08 Ağustos 2011 tarihinde yer alan, “İki Kültür Arasında Sıkışıp Kalmak” (Caught Between Two Cultures) başlıklı haber metninde, “27 yaşında olan Sema, ikinci kez intihar girişiminde bulundu.” (Sema, a 27-year-old woman who tried to commit suicide twice.) cümlesinden sonra, “Sema, her zamanki gibi ailesiyle tartışmalarından birini yaşadı ve Sema, o

gece bulabildiği ilaçlardan iki kutunun hepsini yuttu.” (Her parents had just had another one of their arguments, and that night she swallowed all the pills she could find - two entire bottles.) şeklinde bir ifadeye yer verilerek, okura “Sema’nın ikinci kez neden intihar ettiği” konusunda bilgi verilmekte ve cümleler arasında “nedensel bir bağ” kurulmaktadır. Bunun yanında, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 08 Ağustos 2011 tarihinde yer alan aynı haber metninde, “Ailesi, Berlin’e taşındığı zaman, babası bir kafe açtı ve annesi de, diğer insanların çamaşırlarını yıkadı.” (When her parents moved to Berlin, her father opened a coffee shop and her mother washed clothes for other people.) şeklindeki ifadenin de, “Onlar, kendileri için daha iyi bir yaşam koşullarına sahip olmak için, çok çalıştılar.” (They worked hard to make a better life for themselves.) cümlesiyle, nedensel bir bağ kurularak, diğer cümlede aktarılan bilginin pekiştirildiği görülmektedir. Aynı şekilde, bu haber metninde yer alan, “Sema’nın babası, kendilerinin Türk, diğerlerinin Alman olmasını belirterek, Sema’nın sınıfındaki diğer çocuklarla oynamasını yasakladı.” (Sema’s father forbade her from playing with the other children in her class, saying that they were Turks and not Germans.) cümlesinin de, “Almanya, onlar için yeni bir ev değil; sadece bir fırsattı.” (Germany was their opportunity, not their new home.) şeklinde bir düşünceyle tamamlanarak, okur “Sema’nın babasının ona koyduğu yasağın nedeni” hakkında bilgilendirilmektedir.

Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 2011 Ağustos ayında Türk kadını imajının değerlendirileceği Van Dijk’in söylem analizi kuramına göre, mikro düzeyde ele alınan diğer önemli bir kriter ise haber metinlerinde kullanılan “sözcüklerin seçimidir”. Çünkü bir haberin söyleminde okura aktarılmak istenen ideolojik bakış açısının en kolay şekilde ifade edilebileceği ve aynı zamanda hangi düşüncenin aktarıldığının anlaşılabilmesi bir dışavurum şeklinde işlevsel niteliği bulunan öge, o haberde kullanılan “sözcükler” olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle, Türkiye ile ilgili bir haberin, ne yönde inşa edildiğinin görülebilmesi için, öncelikle bu haberin söyleminde nasıl sözcükler ve ifadeler kullanıldığının incelenmesi gerekmektedir. Mesela, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 08 Ağustos 2011 tarihinde yer alan, “İki Kültür Arasında Sıkışıp Kalmak” (Caught Between Two Cultures) başlıklı haber metninde yer alan, “intihar etme riski (risk of suicide), yüksek oran (high among), Türk-Alman kadınları (Turkish-German women), baskılar (pressures), umutsuzluk (despair), intihar

etme (commit suicide), Türk çocukları (Turkish children), genç Türk kadınların hikayeleri (young Turkish women's stories), planlanmış evlilikler (arranged marriages), onur için öldürme (honor killings), şiddet (violence), mutsuzluk (unhappy), umutsuz bir yakarış (a desperate plea), kurallar ve baskılar (rules and pressures), iyi bir Alman olmak (be a good German), şiddet uygulamak (started hitting), ona bir mahkummuş gibi davranmak (treated her like a prisoner), başka bir yaşam (a different life), daha Alman bir yaşam tarzı (a more German life), kendini atma (throw herself), ciddi boyutta depresif bozukluk (a severe depressive disorder), psikolojik tedavi (psychological treatment), bir Alman ailesi imajı (an image of a German family)” şeklindeki sözcük ve ifadeler değerlendirildiği zaman, bu haber metniyle olumsuz bir Türk kadını imajı oluşturularak, okurunun “Türk kimliği, yaşam şekli ve kadınları” hakkında negatif açıdan etkilenmeye çalışıldığı görülmektedir. Yani, bu haberde kullanılan bu sözcük ve ifadeler aracılığıyla, okura “Türk toplumun kadına verdiği değer, yaşam şekli, kadınların toplumdaki yerler” oldukça olumsuz bir yönde aktarılmakta ve Türk toplumu aşağılanıp, dışlanırken; Alman toplumu birçok açıdan “ideal olan toplum” olarak yansıtılmaktadır. Bunun yanında, bu haberde kullanılan sözcüklerin yanı sıra, bu haberde dil aracılığı ile okuru daha da ikna etmek amacıyla bazı “retoriksel öğelere” yer verildiği de görülmektedir. Bir haberin retorisi ele alınırken, o haberde kullanılan “rakamsal veriler, fotoğraf kareleri, imgeleşen ifade şekilleri” gibi her türlü ikna edici ve inandırıcı veriler değerlendirilmektedir. Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 08 Ağustos 2011 tarihinde yer alan, “İki Kültür Arasında Sıkışıp Kalmak” (Caught Between Two Cultures) başlıklı haber metninde de yer alan “retoriksel öğeler” ele alındığı zaman, bu haberin okur tarafından daha inandırıcı olarak algılanması amacıyla, bu haberin söyleminde “rakamsal veriler, fotoğraf kareleri, imgeleşen ifade şekilleri” gibi bazı öğelerden faydalandığı görülmektedir. Örneğin, bu haberde Türk imgesinin olumsuz bir şekilde inşa edilebilmesi için, haberin söyleminde gerçekte “Türk kadını” yansıtmayan imge ve fotoğraflara yer verilerek, Türk kimliğinin negatif bir yönde aktarım şeklinin pekiştirilmesi amaçlanmaktadır. Tabii ki, Türk kadın imajı hakkında her hangi bir fikri bulunmayan Der Spiegel gazetesi okurunun, zihninde inşa edeceği “Türk kadını” portesinin de, aktarıldığı gibi olumsuz bir şekilde olması kaçınılmaz bir durumdur. Örneğin, Türk kadınıyla ilgili üç fotoğrafta da, Türk kadının “önemszenmeyen, kendi ayakları üzerinde duramayan” yönünün vurgulanması amacıyla, bu

fotoğraflardaki kadınlar, özgüveni bulunmayan bir duruş ve tavırla yansıtılmaya çalışılmaktadır. Örneğin, bu fotoğraflardan birincisinde, Türk kadının yüzü görünmemesine rağmen, bu kadının “zorla evlendirilmesi” durumuna dikkat çekebilmek amacıyla, kadının elindeki evlilik alyansı ön plana çıkarılmaktadır. Görüldüğü gibi, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 08 Ağustos 2011 tarihinde yer alan, “İki Kültür Arasında Sıkışıp Kalmak” (Caught Between Two Cultures) başlıklı haber metninde aktarılan olumsuz Türk kadını imajı, bazı fotoğraflar aracılığıyla pekiştirilerek, okurun zihnindeki negatif Türk kimliği algısının daha kalıcı olması hedeflenmektedir.

Bunun yanında, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 08 Ağustos 2011 tarihinde yer alan, “İki Kültür Arasında Sıkışıp Kalmak” (Caught Between Two Cultures) başlıklı haber metninde, “27 yaşında olan Sema, (Sema, a 27-year-old), Sema 13 yaşındaydı. (She was 13.), Sema şu anda 27 yaşında. (Sema is now 27.), Babası, Türkiye’den Almanya’ya geldiği zaman 15 yaşındaydı. (Her father was 15 when he came to Germany from Turkey.) ve 170,000 Türk ikamet eden kişi (170,000 residents of Turkish), Türk kökenli olan 18 ve 35 yaş arasındaki genç kadınlar özellikle risk grubunu oluşturuyorlar. (Young women of Turkish origin, between the ages of 18 and 35, are particularly at risk.)” şeklinde bazı “rakamsal veriler” aracılığıyla, haberin okur üzerinde daha etkili ve inandırıcı bir niteliğe sahip olması sağlanmaktadır. Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde yer alan bu haber metninde, diğer bir “retoriksel öge” olarak kullanılan Türk kimliğiyle ilgili bazı imgeleşen sözcük ve ifadeler incelendiği zaman, bu haber söyleminde “Türk kadını ve Türk toplumu” olmak üzere iki kategoride imgeleşen ifade şekilleriyle karşılaşılmaktadır. Bu haber metninin ana temasını oluşturan “Türk kadınları” imajıyla ilgili olarak, “planlanmış evlilikler (arranged marriages), onur için öldürme (honor killings), şiddet (violence), mutsuzluk (unhappy), umutsuz bir yakarış (a desperate plea), kurallar ve baskılar (rules and pressures)” şeklinde oldukça olumsuz anlamlarla yüklü bazı ifadelerle karşılaşılmaktadır. Ayrıca, bu haber metninde, “Türk kadınlarının, kendi ayakları üzerinde durabilen, çoğu zaman toplumun en üst düzey konumlarında bile bulunan niteliği tamamen göz ardı edilerek; Türk kadını sadece, erkek egemen toplumun kendine çizdiği yaşam sınırları içinde yaşayan ve şiddet gören, mutsuz kişiler” olarak aktarılmaktadır. Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde yer alan bu haber metninde hedeflenen diğer bir amacın ise, “Türk

toplumu ile ilgili kullanılan imgeler aracılığıyla, Türk toplumunu aşağılayıp, dışlarken; Alman toplumunun yüceltilmesi.” olduğu görülmektedir. Örneğin, bu haberde yer verilen Türk kızın hayattan istedikleri şeyler, “iyi bir Alman olmak (be a good German), bir Alman ailesi imajı (an image of a German family)” şeklinde imgeleşen ifadelerle aktarılarak, okura, Alman toplumu “ideal olan” şeklinde sunulmaya çalışılmaktadır. Bunun yanında, Türk kızı Sema’nın kendi ayakları üzerinde durması, eğitim alıp, çalışması isteği de, “bir Alman ailesi imajı (an image of a German family) ifadesiyle tanımlanarak, okura “Türk toplumunda kadınların modern bir yaşam şeklini sürdürmedikleri” mesajı iletilmektedir.

Spiegel Online International (Almanya)

“Alman Basınında İnşa Edilen Türk Kadını İmajı: Spiegel Online International Örneği” başlıklı çalışmada, 2011 Eylül ve Ekim ayı boyunca incelenen Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, Türk kadını ile ilgili her hangi bir haber metnine ve ifade şekline rastlanmamıştır.

Der Spiegel (Almanya)

Makro Yapı

“Alman Basınında İnşa Edilen Türk Kadını İmajı: Spiegel Online International Örneği” başlıklı çalışmada, öncelikle haber metnlerinin “makro yapısını” oluşturan “haber ana başlığı, haber girişleri, ana olayın ele alınış biçimi, bağlam bilgisi, temalar, temaların şematik yapısı ve olay taraflarının değerlendirmeleri” vb. gibi kriterler açısından incelenmektedir. 2011, Kasım ayı boyunca incelenen Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, Türk kadını ile ilgili, 1 tane olumsuz olmak üzere, toplam 1 haber yer almıştır.

Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde Kasım 2011 tarihinde yer alan haberin başlığı incelendiği zaman, bu haberde Türk kadını imajının olumsuz bir yönde inşa edildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 2 Kasım 2011 tarihinde yer alan, “Yabancı Bir Ülkede Evinde Olmak” (At Home in a Foreign Country) başlıklı haberde de, Türk kadını imajının, “Alman Türkleri Kimliklerini Bulmaya Çalışıyor.” (German

Turks Struggle to Find Their Identity), “Gereksiz Yere Yaşanan Sosyal, Ekonomik ve Politik Karmaşa” (An Unnecessary Social, Economic and Political Catastrophe), “Göç Etme Sorunlarıyla Mücadele Etme” (Struggling with the Consequences of Immigration), “Alman Şehirlerinde Etnik Bölünme” (Ethnic Segregation in German Cities), “Biz Almanlar Nasıl İnsanlarız?” (What Kind of People are Germans?), “Başbakan, ‘Entegrasyon Toplantılarını Ağırdan Alınmalı’” (Minister Has to Be Dragged into Integration Meetings), “Yaşanan Anlaşmazlık Parçalanmayı Derinleştiriyor” (Debate Deepens the Divide), “Yaşanan Kaosu, Örnek Bir Okula Dönüştürme” (Transforming Chaos into a Model School), “Bu Ülkede, Göçmen Olarak Damgalanmıyorsun” (You Don't Get Stamped as an Immigrant Here), “Birçok Suçlu” (Multiple Offenders) ve “Bir Alman Türkü Olmak” (Being a German Turk) şeklinde alt-başlıklarla detaylandırılarak inşa edildiği görülmektedir.

Bu çalışmada faydalanılan Van Dijk'in söylem analizi yönteminin “makro yapı” kısmında haber başlıkları gibi, olayın özetinin verildiği diğer bir kısım ise “haber girişleridir”. Bu şekilde, haber metinlerinde aktarılan olay ile ilgili okurun genel bir fikre sahip olmasını sağlayan “haber girişleri” incelendiği zaman, ele alınan haber metinlerinin Türk kadını hakkında nasıl bir algılama şekline sahip olunduğu hakkında fikir sahibi olunabilecektir. Örneğin, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 2 Kasım 2011 tarihinde yer alan, “Yabancı Bir Ülkede Evinde Olmak” (At Home in a Foreign Country) başlıklı diğer haberin girişinde ise, “Almanya’da birçok üçüncü kuşak Türk çocuğu, kendini yaşadığı topluma uygun olarak hissetmiyor._Tanıdık bir görüntü: Türbanlı bir kadın, Berlin’in Neukölln bölgesinde bir caddede yürüyor.” (Many third generation Turkish children in Germany don't feel that they fit in properly._A familiar sight: A woman wearing a headscarf walks through a street in Berlin's Neukölln district.) şeklinde bir ifadeye yer verilerek, Türk kadınının ve Türk kimliğinin olumsuz bir yönde inşa edilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, Kasım 2011 tarihinde yer alan haberlerin makro analizindeki “şematik yapısının” diğer önemli bir adımı olan, “olayın ele alınış şekli, ardalan ve bağlam bilgisi” gibi haberin bazı önemli niteliklerinin de genel olarak değerlendirilmesi, Türk kadınının ne yönde inşa edildiğinin anlaşılabilmesi açısından oldukça önem taşımaktadır.

Mikro Yapı

Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 2011 Kasım ayında Türk kadını imajının nasıl inşa edildiğinin anlaşılabilmesi için, bu çalışmadaki söylemler, Van Dijk'in söylem analizi kuramının mikro yapısının ilk aşaması olan ve haber metinlerini cümleleri açısından ele alan "sentaktik çözümleme" ve "bölgesel uyum" kriterlerine dayalı olarak değerlendirilecektir. Van Dijk'in "mikro yapıda" yaptığı sentaktik çözümleme düzeyinde, "cümlelerin basit ya da karmaşık olması, aktif ya da pasif bir şekilde kurulması" gibi cümlelerin kullanım yapıları ele alınmaktadır. Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 2011 Kasım ayında, Türk imgesinin aktarıldığı haber metinlerinin sentaktik çözümleme kriterine göre incelenmesi yapıldığı zaman, ele alınan haberlerin genel olarak, basit, anlaşılır cümle yapılarıyla aktararak, okurun haberi rahat bir şekilde anlaması amaçlanmıştır. Türk kimliğiyle ilgili bir haber aktaran yazarın, düşüncelerini basit ve oldukça anlaşılır bir dil ile yansıtmasının en büyük sebebi ise, aktarmak istediği bakış açısının her düzeyde okur tarafından kolaylıkla algılanabilir olmasıdır.

Bu çalışmadaki söylemlerin mikro yapılarının çözümleneceği diğer bir kısım olan "bölgesel uyum" başlığı altında yapılan değerlendirme kısmında ise, cümlelerin birbirleriyle olan ilişkileri ele alınmaktadır. Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, Kasım 2011 tarihinde, Türk kadını imajının inşa edildiği haber metinlerinde genellikle, olaylar arasında nedensel bağlar kurularak, cümleler arasında "nedensel ilişkilere" yer verildiği ve aktarılan ideolojik bakış açısının verilen nedenlerle okurun zihninde daha inandırıcı bir niteliğe sahip olmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Bunun yanında, Van Dijk'in söylem analizinde, mikro düzeyde incelenen diğer önemli bir başlık da "sözcüklerin seçimidir". Çünkü bir haber metninde kullanılan sözcüklerin incelenmesi, o metnin içeriğinde hem söylenen, hem de açıkça söylenmeyerek ima edilen ideolojik düşünce yapılarının ortaya çıkarılması açısından oldukça önemlidir. Bir haber metni aracılığıyla, okurun zihninde amaçlanan bir düşünce şeklini inşa edebilmek için, haber metninde kullanılan her sözcüğe büyük bir görev düşmektedir. Bu nedenle, ele alınan gazete metinlerinde kullanılan sözcük, imge ve ifadelerin incelenmesi, Türkiye ilgili bu haberlerin okura aktarmayı amaçladığı ideolojik bakış açısının anlaşılabilmesi açısından oldukça önemlidir. Örneğin, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 2 Kasım 2011 tarihinde

yer alan “Yabancı Bir Ülkede Evinde Olmak” (At Home in a Foreign Country) başlıklı haber metninde de, “başarı için daha az umut (fewer prospects for success), hiçbir profesyonel niteliğe sahip olmama (no professional qualifications), artık yeteri kadar cazip olmaması (no longer attractive enough), gereksiz bir sosyal, ekonomik ve politik karmaşa (an unnecessary social, economic and political catastrophe), insanları sınıflandırma (classify people), benzer problemlerle mücadele etme (struggle with similar problems), daha az iyi eğitilmiş (less well educated), suç ve işsizlik (crime and unemployment), göçün sonuçları (the consequences of immigration), davranış bozukluğu (behavioral disorder), küçük görme (humiliating), kültür şoku (the culture shock), istenmeme duygusu (the feeling of being unwanted), yeni bir kültür (a new culture), savaş (war), hırsızlık (theft), soygun ve saldırı (robbery and assault)” şeklinde sözcükler kullanılarak, Türk imgesi ve Türk kadını olumsuz bir yönde inşa edilmektedir.

Türk kadınının ve kimliğinin olumsuz bir şekilde aktarıldığı bu haberde kullanılan sözcüklerin yanı sıra, bu haber metinlerinde “dil” aracılığıyla, okuru daha fazla ikna etmek amacıyla bazı “retoriksel öğelere” de yer verildiği görülmektedir. Bir haberin retoriği ele alınırken, o haberde kullanılan “bir görgü şahidi, güvenilir bir kanıt, rakamsal bir veri, bir fotoğraf karesi, imgeleşen bir ifade” gibi her türlü ikna edici ve inandırıcı veri değerlendirilmektedir. Mesela, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, 2 Kasım 2011 tarihinde yer alan, “Yabancı Bir Ülkede Evinde Olmak” (At Home in a Foreign Country) başlıklı haber metninde kullanılan “retoriksel öğeler” değerlendirildiği zaman, Türk kadını imajının, özellikle “fotoğraflar ve imgeleşen ifadeler” aracılığıyla daha etkileyici bir şekilde aktarıldığı görülmektedir. Mesela, bu haber metninde kullanılan Türk kimliği ile ilgili fotoğraflar incelendiği zaman, her bir fotoğraf karesinin “Türk imgesini ve Türk kadını” oldukça olumsuz bir yönde yansıttığı görülmektedir. Çünkü bu haber metninde yer alan, “Türk kadını imgesinin” dört fotoğraf karesinde de, çoğu zaman arkası dönük” olarak aktarıldığı ve bu haberin söyleminde, Türk Kadınının, “modern bir kadın” yerine; oldukça “pasif bir konuma sahip, bakımsız bir kadın” olarak tanımlanmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır.

Anlaşıldığı gibi, Spiegel Online International (Almanya) gazetesi okurunun zihnindeki Türk kadını imgesi gerçekliği dönüştürülerek, ideolojik bakış açıları yönünde “geri kalmış”

olarak yeniden inşa edilmektedir. Bunun yanında, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde 2 Kasım 2011 tarihinde yer alan bu haberdeki Türk imgesinin, “gereksiz sosyal, ekonomik karmaşaya neden olan”, “kendini geliştirmeyen ve eğitim almayan, suç işlemeye meyilli, sorun yaratıcı, davranış bozukluğu bulunan, kayıp nesil” olarak negatif bir yönde oluşturulduğu görülmektedir. Bu şekilde de, neredeyse bütün olumsuz niteliklerin özdeşleştirildiği Türk imgesinin, okurun zihninde oldukça negatif bir izlenim oluşturması kaçınılmaz bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca, bu kadar olumsuz niteliklerle tanımlanan Türk kimliği için kullanılan diğer bir imge ise, “Deukisch” kelimesidir. Bu imge aracılığıyla ise, Türk kimliği, “yarı Alman ve yarı Türk” şeklinde tanımlanarak, Türklerin “her iki topluma da ait olamamış ve iki kültür arasında sıkışmış kalmış” bir toplum olarak yansıtılmaya çalışılmaktadır. Görüldüğü gibi, Almanya’da yaşayan Türkler geçmişte olduğu gibi, günümüzde de her fırsatta karalanıp, kötülenmekte ve oldukça olumsuz niteliklerle tanımlanarak, Alman toplumunda Türklere karşı ayrımcı bir bakış açısının sürekli devam etmesi hedeflenmektedir.

Spiegel Online International (Almanya)

“Alman Basınında İnşa Edilen Türk Kadını İmaji: Spiegel Online International Örneği” başlıklı çalışmada, 2011 Aralık ayı boyunca incelenen Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, Türk kadını ile ilgili her hangi bir haber metnine ve ifade şekline rastlanmamıştır.

Bunun yanında, Der Spiegel dergisi de, Spiegel Online International kadar sıklıkla olmasa da, Türkiye ile ilgili haberlere yer vermektedir. Özellikle de, Der Spiegel, Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip ERDOĞAN ile ilgili haber metinleri oluşturmayı tercih etmekte; zaman zaman çok fazla yakışsız ifade kullanarak, Cumhurbaşkanımızı eleştirel bir söylemle anlatmaktadır. Hatta, birden fazla kez, Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip ERDOĞAN’ı dergiye kapak yapmıştır. Örneğin, 2014 yılının 32.sayısında “Erdoğan Devleti” (Der Staat Erdoğan) şeklinde kapak kullandığı özel sayısında, 15 sayfalık Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip ERDOĞAN ve Türkiye ile ilgili Türkçe bölüm hazırlamıştır. Genel olarak, Türkiye’nin durumu, eleştirel bir şekilde aktarılmış ve alt metin olarak Türkiye’nin özgürlüğü sorgulanmıştır:

Wird Erdoğan zum Autokraten?

Türkei Unter Premier Erdoğan entwickelte sich das Land zur Regionalmacht. Nun wird er wohl zum Präsidenten gewählt – seine Gegner befürchten, er werde damit zum Despoten. Auch die drei Millionen Deutschtürken müssen sich positionieren: für oder gegen ihn?

Erdoğan otokrata mı dönüşüyor?

Türkiye Başbakan Erdoğan'ın iktidarı boyunca ülke bölgesel bir güce dönüştü. Erdoğan şimdi de büyük bir ihtimalle cumhurbaşkanı seçilecek. Almanyalı üç milyon Türk de tavrı almak zorunda hissediyor kendisini: Erdoğan'dan yana mı, ona karşı mı olunacak?

(Der Spiegel, 2014:4)

Aynı şekilde, bu sayıda Türkiye'de kadınların gülmesinin bile artık namus konusu haline geldiği şeklinde bir alıntıya yer verilerek; izlenen olumsuz yönde Türk imgesi imajı inşa etme politikası sürdürülmektedir ve “Lachprotest gegen Vizepremier Arinc in sozialen Medien: Ist weibliche Heiterkeit in der Öffentlichkeit ein Laster?” (Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç'aa kahkahalı protesto: Kadınların herkesin içinde neşelenmesi iffetsizlik midir?) şeklindeki haber metni, aşağıdaki fotoğraf öğeleriyle desteklenerek; okurun zihnindeki oluşturulmak istenen imaj daha etkili bir hale getirilmeye çalışılmaktadır:

(Der Spiegel, 2014:76)

Genel olarak, Der Spiegel dergisinin, online olmayan versiyonu da incelendiği zaman, Türk imgesi hakkında Spiegel Online International ile aynı politikayı sürdürdükleri ve her fırsatta Türkiye'yi olumsuz bir şekilde yansıtmayı amaçladıkları görülmektedir. Ancak, bu çalışmada Der Spiegel dergisinde, Spiegel Online International kadar, Türk kadını hakkında genelleme yapılacak detaylara sahip haber metni oluşturmamasından ve genel olarak hükümet hakkında olumsuz söylemlere dayalı haberler aktarmasından dolayı, Spiegel Online International versiyonu analiz edilmiş ve daha fazla detaya ulaşılmıştır.

SONUÇ

“Alman Basınında İnşa Edilen Türk Kadını İmajı: Spiegel Online International Örneği” başlıklı çalışmada, yabancı basından Spiegel Online International (Almanya) gazetesindeki Türk kadını ile ilgili haberler ve bu haberlerde kullanılan imajlar, altı ay süreyle takip edilmiş ve altı aylık inceleme sonucunda elde edilen bu verilerin, söylem analizi yöntemiyle değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu şekilde, Alman basınında, küresel dünyada “Türk ve Türk kadını” deyince ne aklı geliyor, bu kelime hangi söylemler ve imgelerle tanımlıyor anlaşılabilen ve Türk imgesinde, geçmişten bugüne ne gibi değişimler yaşanmış gözler önüne serilebilmektedir.

Bu çalışmada, örneklem olarak kullanılan Spiegel Online International (Almanya) gazetesi, 2011 yılının son altı ayını kapsayan, “Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim, Kasım ve Aralık” ayları boyunca Türk kadını imajı açısından ve “makro ve mikro yapı” şeklinde iki temel çözümleme üzerine kurulmuş olan Van Dijk'in söylem analizi kuramına dayalı olarak değerlendirilmektedir. Bu şekilde, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinin Türk kadını kimliği hakkında sahip olduğu düşünce şeklinin, nasıl söylemlerle aktarıldığı ve bu söylemlerin açıkça ya da ima yoluyla ifade ettiği ideolojik bakış açılarının ne olduğu anlaşılabilir. Bu süreçte, Türkiye ve Türk kadını ile ilgili, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde, “3 olumsuz- 0 olumlu- 0 nötr” olmak üzere toplam “3” habere ulaşılmış ve bu verilerden anlaşıldığı gibi, genel olarak Türk kadını imajı olumsuz bir bakış açısıyla inşa

edilmiştir. Ele alınan dergi oldukça takip edilmesine rağmen, bu süreçte Türkiye ile ilgili haber sayısı niceliksel olarak az olup, üç ile sınırlıdır; ancak bu haber metinleri oldukça detaylı ve uzun bir şekilde, bir çok imge ve fotoğraf ile desteklenerek aktarıldığı için bu konuda inceleme yapılacak kadar okura detay sunmuştur.

2011 yılının son altı ayını kapsayan süre boyunca, Spiegel Online International (Almanya) gazetesinde Türk kadını ile ilgili haber metinlerinin, söylem analizi yapılarak ayrı ayrı değerlendirilmesi, Türk kimliğinin ve Türk kadınının hangi açılardan “olumlu, olumsuz ve nötr” yönde aktarıldığının anlaşılabilmesi için oldukça önemlidir. Özellikle, söylem analizi yönteminden faydalanılarak yapılan değerlendirme sonucunda, ele alınan Spiegel Online International (Almanya) gazetesinin, Türk kadınına oldukça negatif bir şekilde yansıtmaya çalıştığına şahit olunmuştur. Bu çalışmada, Türk kadınının, genel olarak “erkek şiddetine maruz kalan, kendi ayakları üzerinde duramayan, özgür ifadesiyle karar vermeyen” kişiler olarak aktarıldığı ve çoğu zaman da hak etmediği kadar aşağılandığı görülmektedir. Özetle, “Alman Basınında İnşa Edilen Türk Kadını İmajı: Spiegel Online International Örneği” başlıklı çalışmada, “söylem analizi” yönteminden faydalanılarak, 2011 yılının son altı ayı boyunca Türk kadını imajının nasıl aktarıldığı ve hangi ifade şekilleriyle tanımlandığı incelenmiş ve Spiegel Online International (Almanya) gazetesinin inşa ettiği “Türkiye ve Türk kadını” gerçekliğini, kendi ideolojik ve bireysel niteliğine göre belirlediği görülmüştür.

KAYNAKÇA

Akpınar Dellal, N. (2002). *Alman Kültür Tarihi'nden Seçme Tarihi ve Yazınsal Ürünlerde Türkler*, Ankara: Kültür Bakanlığı.

Allan, S. (1998). “News from Nowhere: Television News Discourse and the Construction of Hegemony.” *Approaches to Media Discourse* içinde. Der. Allan Bell ve Peter Garrett. Oxford: Blackwell Publishers.

Barker, C.& Galasinski, D., (2001). *Cultural Studies and Discourse Analysis: A Dialogue on Language and Identity*. London: Sage.

Bilgin, N. (2007). *Kimlik İnşası*. Ankara: Aşina Kitaplar.

Blommaert, J. (2005). *Discourse: A Critical Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.

Danforth, N. (2008). "Ideology and Pragmatism in Turkish Foreign Policy: From Atatürk to The AKP". *Turkish Policy Quarterly*, Volume 7 Number 3, Washington DC, Spring.

Ertan Keskin, Z. (2004). "Türkiye'de Haber İncelemelerinde Van Dijk Yöntemi". Dursun, Ç. (Der.), *Haber-Hakikat ve İktidar İlişkisi*, Ankara: Elips Yayınları.

Eugene, A. Nida. (2001). *Context in Translating*. Amsterdam and Philedelphia: John Benjamins B.V.

Husband, C., (1993). "Europe, Media and Identities: The European Community and Ethnic Minorities". *Media Development, Journal of the World Association for Christian Communication*.

İnal, A. (1996). *Haberi Okumak*. İstanbul: Temuçin Yayınları.

Kumrular, Ö. (2011). *Dünyada Türk İmgesi*. İstanbul: Kitap Yayınevi.

Mora, N. (2006). "Teun A. Van Dijk". *Ansiklopedi Maddesi, Felsefe Ansiklopedisi*, Ed. Ahmet Cevizci, Cilt: 4.

Özarlan, Z. (2003). *Söylem ve İdeoloji Mitoloji, Din, İdeoloji*. Çev. Nurcan Ateş, Barış Çoban, Zeynep Özarlan, İstanbul: Su Yayınları.

Özer, Ö. (2011). *Haber Söylem İdeoloji*. Konya: L-T.

Sözen, E. (1999). *Söylem, Belirsizlik, Mücadele, Bilgi/ Güç ve Refleksivite*. İstanbul: Paradigma Yayınları.

Tok, N. (2003). *Kültür, Kimlik ve Siyaset*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Ülkü, G. (2004). "Söylem Çözümlemesinde Yöntem Sorunu ve Van Dijk Yöntemi". Dursun, Ç. (Der.), *Haber-Hakikat ve İktidar İlişkisi*, Ankara: Elips Yayınları.

Van Dijk, Teun A. (2008). *Discourse and Power*. Palgrave: Macmillan.

Van Dijk, Teun A. (2003). “Söylem ve İdeoloji, Çokalanlı Bir Yaklaşım”. Çoban, B. ve Z. Özarlan (eds.), *Söylem ve İdeoloji: Mitoloji, Din, İdeoloji*. İstanbul:Su Yayınları, (Çev.:N. Ateş).

Van Dijk, Teun A. (1999). “Söylemin Yapıları ve İktidarın Yapıları”, *Medya İktidar İdeoloji*, Der. ve Çev. Mehmet Küçük, Ark.

Van Dijk, T. (1998). *Ideology*, Sage.

Van Dijk, Teun A. (1985). *News Analysis: Case Studies of International and National News in the Press*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publication.

Voughan, Dorothy M. (1954). *Europe and Turk: A Pattern of Alliances, 1350- 1954*. Liverpool: Liverpool University Press.

Weeks, J. (1998). “Farklılığın Değeri”. *Kimlik:Topluluk/Kimlik/Farklılık* içinde. Der: J. Rutherford, Çev: D.Sağlamer, İstanbul: Sarmal Yayınları.

Wodak, R. (der), (2002). *Methods of Critical Discourse Analysis*. London: Sage.